Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prednesené 5. septembra 2019[1]

Vec C-272/18

Verein für Konsumenteninformation
proti
TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co. KG

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – Súdna spolupráca v občianskych veciach – Rozhodné právo – Zmluvy o poverení uzatvorené medzi spotrebiteľmi s obvyklým pobytom v jednej krajine a podnikateľom so sídlom v druhej krajine, ktorých predmetom je správa podielov v komanditných spoločnostiach, ktoré sa spravujú právom druhej krajiny – Rímsky dohovor o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky – Nariadenie (ES) č. 593/2008 – Vylúčené oblasti – Článok 1 ods. 2 – Otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej – Ochranné pravidlá vo veciach spotrebiteľských zmlúv – Vylúčené zmluvy – Článok 5 ods. 4 Rímskeho dohovoru a článok 6 ods. 4 nariadenia (ES) č. 593/2008 – Zmluva o poskytovaní služieb, v rámci ktorej sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu – Smernica 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách – Nekalá povaha doložky o voľbe práva, ktorá určuje, že rozhodným právom je právo sídla poskytovateľa služieb“

I. Úvod

1. Verein für Konsumenteninformation (ďalej len „VKI“), združenie na ochranu spotrebiteľov so sídlom v Rakúsku, podalo proti TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co. KG (ďalej len „TVP“), spoločnosti so sídlom v Hamburgu (Nemecko), žalobu na zdržanie sa konania[2] s cieľom zakázať tejto spoločnosti používať určité zmluvné ustanovenia v jej obchodných vzťahoch so spotrebiteľmi s bydliskom v Rakúsku. Tieto ustanovenia sú obsiahnuté v zmluvách o poverení, ktorých predmetom je správa podielov v uzavretých fondoch nehnuteľností so sídlom v Nemecku, ktoré boli založené vo forme komanditnej spoločnosti. Medzi týmito ustanoveniami figuruje doložka o voľbe práva, ktorá určuje, že rozhodným právom je nemecké právo.

1 Jazyk prednesu: francúzština.

2 V zmysle smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES z 23. apríla 2009 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov (Ú. v. EÚ L 110, 2009, s. 30).

2. Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) sa pýta na zlučiteľnosť tejto doložky o voľbe práva so smernicou 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách [3], a to najmä s ohľadom na výklad tejto smernice, ktorý Súdny dvor prijal v rozsudku Verein für Konsumenteninformation [4]. Odpoveď na túto otázku závisí najmä od toho, či v prípade absencie takejto voľby práva je rozhodným právom pre sporné zmluvy o poverení rakúske právo, alebo naopak nemecké právo. To zas závisí od výkladu Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky [5] a nariadenia (ES) č. 593/2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky [6].

3. Uvedený súd teda položil Súdnemu dvoru rôzne otázky, ktorých cieľom je najskôr určiť, či tieto zmluvy o poverení vyvolávajú „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej“, ktoré sú vylúčené z vecnej pôsobnosti Rímskeho dohovoru a nariadenia Rím I, keďže sa týkajú podielov komanditistov a sú úzko spojené so stanovami dotknutých komanditných spoločností. Za predpokladu, že by to tak nebolo, sa tieto otázky ďalej týkajú zistenia, či sú uvedené zmluvy vylúčené z pôsobnosti ochranných pravidiel vo veciach spotrebiteľských zmlúv stanovených týmito nástrojmi, a to z dôvodu, že podľa podmienok týchto zmlúv sa služby majú poskytnúť spotrebiteľom výlučne mimo Rakúska. Uvedené otázky sa nakoniec týkajú zlučiteľnosti spornej doložky o voľbe práva so smernicou o nekalých podmienkach.

4. V týchto návrhoch vysvetlím, prečo sa podľa môjho názoru rozhodné právo pre zmluvy o poverení, o aké ide vo veci samej, musí určiť v súlade s pravidlami Rímskeho dohovoru a nariadenia Rím I. Okrem toho uvediem dôvody, prečo sa podľa mňa na takéto zmluvy, v rámci ktorých majú byť služby poskytnuté na diaľku v krajine obvyklého pobytu spotrebiteľa z územia inej krajiny, vzťahujú ochranné pravidlá vo veciach spotrebiteľských zmlúv stanovené týmito nástrojmi. Napokon vysvetlím, že doložka o voľbe práva, aká je zahrnutá v sporných zmluvách, je nekalá, keďže neinformuje spotrebiteľa o tom, že bez ohľadu na túto voľbu práva sa na neho vzťahuje ochrana, ktorú mu poskytujú kogentné ustanovenia práva krajiny jeho obvyklého pobytu.

II. Právny rámec

A. Rímsky dohovor

5. Článok 1 Rímskeho dohovoru, nazvaný „Predmet úpravy“, vo svojich odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Ustanovenia tohto dohovoru sa uplatnia na zmluvné záväzky vo veciach s medzinárodným prvkom.

2. Nevzťahujú sa na:

…

e) otázky upravené právom obchodných spoločností a iných zapísaných alebo nezapísaných právnických osôb, ako sú vznik, právna subjektivita, vnútorná organizácia alebo zánik obchodných spoločností a iných zapísaných alebo nezapísaných právnických osôb, a osobnú právnu zodpovednosť predstaviteľov a členov za záväzky spoločnosti alebo právnickej osoby;

…“

3 Smernica Rady z 5. apríla 1993 (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288, ďalej len „smernica o nekalých podmienkach“).

4 Rozsudok z 28. júla 2016 (C-191/15, ďalej len „rozsudok VKI/Amazon“, EU:C:2016:612).

5 Otvorený na podpis v Ríme 19. júna 1980 (Ú. v. EÚ C 169, 2005, s. 10, ďalej len „Rímsky dohovor“).

6 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady zo 17. júna 2008 (Ú. v. EÚ L 177, 2008, s. 6, ďalej len „nariadenie Rím I“). Na vec samu sa uplatňuje *ratione temporis* tak Rímsky dohovor, ako aj nariadenie Rím I (pozri bod 9 nižšie).

6. Článok 5 Rímskeho dohovoru, nazvaný „Určité spotrebiteľské zmluvy“, stanovuje:

„1. Tento článok sa uplatní na zmluvy, ktorých predmetom je dodávka tovaru alebo poskytnutie služieb osobe (‚spotrebiteľ‘), na účel, ktorý nemožno považovať za súčasť jeho podnikania alebo povolania, ako aj na zmluvu o poskytnutí úveru na tento účel.

2. Bez ohľadu na ustanovenia článku 3 nemôžu účastníci zmluvy svojou voľbou práva zbaviť spotrebiteľa ochrany, ktorú mu poskytujú imperatívne [kogentné – *neoficiálny preklad*] normy štátu jeho obvyklého pobytu:

– ak uzavretiu zmluvy predchádzala osobitná ponuka alebo reklama v tomto štáte a spotrebiteľ podnikol v tomto štáte všetky kroky potrebné z jeho strany na uzavretie zmluvy

alebo

– ak druhý účastník zmluvy alebo jeho zástupca prevzal v tomto štáte objednávku spotrebiteľa

…

3. Bez ohľadu na ustanovenia článku 4 sa pri absencii voľby rozhodného práva podľa článku 3 zmluvy uzavreté za okolností uvedených v odseku 2 tohto článku spravujú právnym poriadkom štátu obvyklého pobytu spotrebiteľa.

4. Tento článok sa neuplatní na:

…

b) zmluvu o poskytovaní služieb, ak sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v štáte, ktorý nie je štátom jeho obvyklého pobytu.

…“

B. Nariadenie Rím I

7. Článok 1 nariadenia Rím I, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, vo svojich odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa uplatňuje na situácie, v ktorých dochádza k stretu rôznych právnych poriadkov pri zmluvných záväzkoch v občianskych a obchodných veciach.

Neuplatňuje sa najmä na daňové, colné a správne veci.

2. Z rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia sú vylúčené:

…

f) otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej, ako sú vznik, právna subjektivita, vnútorná organizácia alebo zánik obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej a osobná zodpovednosť osôb konajúcich za spoločnosť a členov za záväzky obchodnej spoločnosti alebo subjektu;

…“

8. Článok 6 tohto nariadenia, nazvaný „Spotrebiteľské zmluvy“, stanovuje:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté články 5 a 7, zmluva uzavretá fyzickou osobou na účel, ktorý sa môže považovať za patriaci do oblasti mimo jej predmetu činnosti alebo výkonu povolania (ďalej len ‚spotrebiteľ‘), s inou osobou, ktorá koná v rámci svojho predmetu činnosti alebo výkonu povolania (ďalej len ‚podnikateľ‘), sa spravuje právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu spotrebiteľa za predpokladu, že podnikateľ:

…

b) akýmkoľvek spôsobom smeruje takú činnosť na túto krajinu alebo niekoľko krajín vrátane tejto krajiny

a zmluva patrí do rozsahu tejto činnosti.

2. Bez ohľadu na odsek 1 si strany môžu v súlade s článkom 3 zvoliť rozhodné právo pre zmluvu, ktorá spĺňa požiadavky odseku 1. Takáto voľba rozhodného práva však nesmie zbaviť spotrebiteľa ochrany, ktorú mu poskytujú také ustanovenia, od ktorých sa nemožno odchýliť dohodou podľa práva, ktoré by v prípade absencie voľby bolo na základe odseku 1 rozhodným.

3. Ak nie sú splnené požiadavky uvedené v odseku 1 písm. a) alebo b), určí sa rozhodné právo pre zmluvu medzi spotrebiteľom a podnikateľom podľa článkov 3 a 4.

4. Odseky 1 a 2 sa neuplatňujú na:

a) zmluvu o poskytovaní služieb, ak sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu;

…“

9. Nariadenie Rím I nahradilo Rímsky dohovor. Toto nariadenie sa v súlade so svojím článkom 28 vzťahuje na zmluvy uzavreté od 17. decembra 2009. Je nesporné, že žaloba na zdržanie sa konania, o ktorú ide vo veci samej, sa týka tak zmlúv uzavretých pred týmto dátumom, ako aj zmlúv uzavretých po tomto dátume, takže tieto dva nástroje sú uplatniteľné *ratione temporis*.

C. Smernica o nekalých podmienkach

10. Článok 3 ods. 1 smernice o nekalých podmienkach stanovuje:

„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.“

III. Spor vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

11. Spoločnosť MPC Münchmeyer Capital AG Hamburg (ďalej len „MPC“) vytvára a uvádza na trh uzavreté fondy nehnuteľností založené vo forme komanditných spoločností založených podľa nemeckého práva.[7] TVP, ktorá je dcérskou spoločnosťou v 100 % vlastníctve MPC, je správcom a zakladajúcim komanditistom predmetných spoločností.

7 Pre podrobnejšie vysvetlenie pozri poznámku pod čiarou 9 vyššie.

12. Tieto fondy boli už od začiatku vytvárané tak, aby umožňovali súkromným a inštitucionálnym investorom nadobúdať v nich podiely ako komanditisti. Stanovy komanditných spoločností, ktoré vytvárajú štruktúry uvedených fondov, tak oprávňujú TVP ako správcu a zakladajúceho komanditistu prijímať ďalších komanditistov.

13. Na tento účel bola ďalšia dcérska spoločnosť spoločnosti MPC poverená úlohou vyhľadávať potenciálnych investorov. Prospekty týkajúce sa podielov vo fondoch vytvorených spoločnosťou MPC boli distribuované najmä (a v niektorých prípadoch výlučne) v Rakúsku.

14. Záujemcovia z radov investorov mohli nadobudnúť podiely v týchto fondoch najmä tak, že zaslali spoločnosti TVP vyhlásenie o pristúpení vo forme návrhu na uzatvorenie zmluvy o poverení (*Treuhandvertrags*). Suma zodpovedajúca podielu mala byť zaplatená na jeden z povereníckych účtov (*Treuhandkonten*), ktoré boli na tento účel otvorené v rakúskych bankách. Investori tak vstúpili do uvedených fondov nepriamo ako zakladatelia, a to prostredníctvom spoločnosti TVP, ktorá koná ako správkyňa ich komanditných podielov. Z tohto dôvodu táto spoločnosť vykonáva vo vlastnom mene, avšak na účet dotknutých investorov ich práva vyplývajúce z týchto podielov. Prevádza im výplaty dividend a ostatné majetkové výhody, ktoré z nich vyplývajú. TVP tiež odovzdáva investorom informácie o činnosti, ktoré jej poskytuje fond. TVP poberá za tieto rôzne služby paušálnu odmenu.

15. Zmluvy o poverení takto uzatvorené so spoločnosťou TVP obsahujú najmä toto ustanovenie (alebo jemu rovnocenné ustanovenie):

„Zmluva o poverení sa riadi právom Spolkovej republiky Nemecko. V rozsahu, v akom je z právneho hľadiská možné sa takto dohodnúť, miestom plnenia je sídlo povereníckej spoločnosti a súdom príslušným na rozhodovanie všetkých sporov týkajúcich sa tejto zmluvy alebo jej vzniku je súd v mieste sídla povereníckej spoločnosti.“

16. Združenie VKI podalo 6. septembra 2013 na Handelsgericht Wien (Obchodný súd Viedeň, Rakúsko) žalobu na zdržanie sa konania smerujúcu k uloženiu zákazu spoločnosti TVP používať v jej obchodných vzťahoch so spotrebiteľmi s bydliskom v Rakúsku určité ustanovenia vo všeobecných podmienkach, na ktorých sa zakladajú ňou uzatvárané zmluvy o poverení, alebo v štandardných zmluvných formulároch používaných na tento účel, a to najmä z dôvodu, že sú nekalé v zmysle smernice o nekalých podmienkach a v zmysle rakúskeho práva, ktorým sa táto smernica preberá. Združenie VKI okrem toho žiada o oprávnenie uverejniť rozsudok.

17. Žaloba podaná združením VKI sa týka najmä ustanovenia o mieste poskytovania povereníckych služieb a rozhodného práva pre zmluvy o poverení, ktoré je citované v bode 15 vyššie. VKI v tejto súvislosti tvrdilo, že najmä podľa ustanovení nariadenia (ES) č. 864/2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky [8] sa prípustnosť napadnutých ustanovení musí posudzovať nie s ohľadom na právo rozhodné pre tieto zmluvy, ale s ohľadom na *lex loci damni*, teda na rakúske právo. Rakúske právo je napokon rozhodné aj na základe Rímskeho dohovoru a nariadenia Rím I.

18. TVP navrhla zamietnuť žalobu podanú združením VKI. Podľa tejto spoločnosti sa prípustnosť sporných ustanovení musí v súlade s ustanoveniami nariadenia Rím I posudzovať s ohľadom na nemecké právo, ktoré bolo zvolené za právo rozhodné pre zmluvy o poverení. Okrem toho tieto zmluvy a stanovy dotknutých komanditných spoločností sú navzájom prepojené do takej miery, že tieto zmluvy sa musia nevyhnutne riadiť rovnakým právom ako tieto stanovy, a teda opäť nemeckým právom. Navyše TVP poskytla všetky služby upravené v uvedených zmluvách v Nemecku, pričom v Rakúsku nemá pobočku, prevádzkareň ani nijakých zamestnancov.

8 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 11. júla 2007 (Ú. v. EÚ L 199, 2007, s. 40; ďalej len „nariadenie Rím II“).

19. Rozsudkom z 3. septembra 2015 Handelsgericht Wien (Obchodný súd Viedeň) vyhovel žalobe združenia VKI. Tento súd podľa rakúskeho práva nariadil, aby TVP prestala vo svojich obchodných vzťahoch so spotrebiteľmi, ktorí majú bydlisko v Rakúsku, používať ustanovenia uvedené v tejto žalobe, vrátane doložky o voľbe práva. Súd vyhovel aj návrhu na uverejnenie rozsudku.

20. Uznesením z 13. septembra 2016 Oberlandesgericht Wien (Vyšší krajinský súd Viedeň, Rakúsko) zrušil rozsudok Handelsgericht Wien (Obchodný súd Viedeň) a vrátil vec tomuto súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd s odkazom na rozsudok VKI/Amazon rozhodol, že platnosť spornej doložky o voľbe práva sa musí preskúmať s ohľadom na nemecké právo, pričom ale v súlade s týmto právom je takáto doložka nekalá, ak uvádza spotrebiteľa do omylu tým, že v ňom vyvoláva dojem, že na zmluvu sa vzťahuje iba uvedené právo, a neinformuje ho o tom, že podľa Rímskeho dohovoru a nariadenia Rím I sa na neho vzťahuje aj ochrana, ktorú mu poskytujú kogentné ustanovenia práva krajiny jeho obvyklého pobytu, v danom prípade rakúskeho práva.

21. VKI aj TVP podali proti tomuto uzneseniu odvolanie na Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd). Za týchto okolností tento súd rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Vzťahuje sa vylúčenie z pôsobnosti stanovené v článku 1 ods. 2 písm. e) [Rímskeho dohovoru] a v článku 1 ods. 2 písm. f) [nariadenia Rím I] aj na dohody uzatvorené medzi poverujúcou osobou [fiduciant] a správcom [fiduciár], ktorý má v povereníckej držbe podiel v komanditnej spoločnosti pre poverujúcu osobu [fiducianta], najmä ak medzi stanovami spoločnosti a zmluvou o poverení existuje vzájomné prepojenie?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku:

   Má sa článok 3 ods. 1 [smernice o nekalých podmienkach] vykladať v tom zmysle, že podmienka zmluvy o poverení správou podielu v komanditnej spoločnosti, uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, ktorá nebola individuálne dohodnutá a podľa ktorej rozhodným právom je právo štátu sídla komanditnej spoločnosti, je nekalá, ak jediným predmetom zmluvy o poverení je správa obchodného podielu v uvedenej komanditnej spoločnosti a poverujúcej osobe [fiduciantovi] prináležia práva a povinnosti priameho spoločníka?

3. V prípade kladnej odpovede na prvú alebo druhú otázku:

   Je táto odpoveď odlišná, ak sa podnikateľ na účely poskytovania zmluvných služieb nemusí presunúť na územie štátu spotrebiteľa, je však povinný prevádzať spotrebiteľovi výplaty dividend a ostatných majetkových výhod vyplývajúcich z podielu, ako aj poskytovať mu informácie o činnosti [spoločnosti, v ktorej je vlastníkom] podielu? Je v tejto súvislosti relevantné, či sa uplatňuje nariadenie Rím I alebo Rímsky dohovor?

4. V prípade kladnej odpovede na tretiu otázku:

   Platí táto odpoveď aj vtedy, ak žiadosť spotrebiteľa o upísanie bola navyše podpísaná v štáte jeho bydliska, podnikateľ poskytuje informácie o podiele aj na internete a v štáte bydliska spotrebiteľa bol zriadený platobný účet, na ktorý má spotrebiteľ uhradiť sumu za podiel, aj keď podnikateľ nie je oprávnený disponovať týmto bankovým účtom? Je v tejto súvislosti relevantné, či sa uplatňuje nariadenie Rím I alebo Rímsky dohovor?“

22. Návrh na začatie prejudiciálneho konania z 28. marca 2018 bol doručený do kancelárie Súdneho dvora 20. apríla 2018. Písomné pripomienky predložili VKI, TVP a Európska komisia. Rovnakí účastníci konania boli zastúpení na pojednávaní, ktoré sa konalo 27. februára 2019.

IV. Analýza

23. Vecným podkladom žaloby na zdržanie sa konania, ktorú v prejednávanej veci podalo VKI proti spoločnosti TVP, sú podiely súkromných investorov s bydliskom v Rakúsku v uzavretých fondoch nehnuteľností, ktoré boli vytvorené vo forme komanditných spoločností založených podľa nemeckého práva.[9] Konkrétnejšie investori podpísaním žiadosti o pristúpenie k týmto fondom nevstúpili priamo do základného imania predmetných spoločností. V skutočnosti zverili sumu zodpovedajúcu ich podielom spoločnosti TVP, ktorá je správcom a zakladajúcim komanditistom týchto spoločností, a podpísali s ňou zmluvy o poverení *(Treuhandverträge)*, ktorých predmetom je správa týchto podielov.[10]

24. V tejto fáze treba stručne pripomenúť, že v rámci transakcie *Treuhand* (výraz označujúci inštitút v nemeckom práve podobný inštitútu *fiducie* vo francúzskom práve) osoba označovaná ako „poverujúci subjekt" (*Treugeber*) prevedie vlastnícke právo k aktívam na inú osobu označovanú ako „poverený správca" (*Treuhänder*), ktorá musí držať tieto aktíva oddelene od svojho vlastného majetku a spravovať ho na špecifický účel v prospech oprávneného (ktorým môže, ale nutne nemusí byť poverujúci). Správca ako vlastník prevedených aktív koná *vo vlastnom mene*, ale *na účet* oprávneného.[11]

25. TVP, ktorá je „priamym" komanditistom predmetných komanditných spoločností, tak prostredníctvom sporných zmlúv o poverení spravuje podiely, ktoré vlastní v týchto spoločnostiach, vo svojom mene, ale na účet viacerých investorov, ktorí sú zakladateľmi a zároveň oprávnenými zo správcovských fondov týkajúcich sa týchto podielov. Dotknutí investori týmto spôsobom (aby som prevzal výraz použitý vnútroštátnym súdom) „nepriamo vstúpili" do uvedených spoločností.[12]

26. Predmetom žaloby na zdržanie sa konania podanej združením VKI proti spoločnosti TVP je prípustnosť rôznych ustanovení obsiahnutých v týchto zmluvách o poverení (alebo presnejšie vo všeobecných podmienkach, na ktorých sa tieto zmluvy zakladajú, a v štandardných zmluvných formulároch používaných na tento účel). VKI predovšetkým uvádza, že tieto ustanovenia sú nekalé v zmysle článku 3 ods. 1 smernice o nekalých podmienkach. Keďže sídlo spoločnosti TVP je v Nemecku a združenie VKI chráni záujmy spotrebiteľov s bydliskom v Rakúsku, vzniká otázka rozhodného práva pre túto žalobu.

9 Z pripomienok združenia VKI vyplýva, že uzavreté fondy, aké vytvára MPC, spočívajú v navyšovaní kapitálu vydávaním podielových listov a predajom kapitálových podielov v spoločnostiach založených na tento účel a následnom investovaní do nehnuteľností, pričom cieľom je dosahovanie príjmov z prenájmu a predaja predmetných nehnuteľností. Investori môžu upisovať podiely iba počas obmedzeného obdobia. Po vyzbieraní požadovaného kapitálu sa fond uzavrie a nevydáva nové podielové listy. Fond nemôže odkúpiť pôvodne vydané podielové listy, resp. môže ich odkúpiť len za prísnych podmienok. Fondy tohto druhu sú osobitne rozšírené v Nemecku (pozri k tejto problematike návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Trstenjak vo veci E. Friz, C-215/08, EU:C:2009:522, body 33, 42 a 43, ako aj citované odkazy). VKI ďalej uvádza, že od roku 2002 približne 16 000 rakúskych spotrebiteľov uzavrelo zmluvy o poverení správou s TVP s cieľom nadobudnúť podiely vo fondoch spoločnosti MPC.

10 Je nesporné, že investori sa mohli zároveň rozhodnúť vstúpiť do spoločností vytvárajúcich fondy priamo ako komanditisti a nechať sa zapísať do nemeckého obchodného registra. Vo veci samej však nejde o takúto situáciu.

11 *Treuhand a fiducie* sa približujú inštitútu *trust* krajín *Common Law* (pre analýzu komparatívneho práva pozri BRAUN, A., SWADLING, W.: Chapter six – Management: Trust, Treuhand and Fiducie. In: Van ERP, S., AKKERMANS, B.: *Cases, Materials and Text on Property Law. Ius commune casebooks for the common law of europe*. Hart Publishing, 2012, s. 553 – 615). Rímsky dohovor vo svojom článku 1 ods. 2 písm. g) a nariadenie Rím I vo svojom článku 1 ods. 2 písm. h) pritom vylučujú zo svojej vecnej pôsobnosti zriadenie *poručníckych fondov* a vzťahy medzi ich zakladateľmi, *správcami* a oprávnenými z poručníckeho fondu. Vo veci samej však toto vylúčenie nie je a *priori* uplatniteľné. Zo správy o dohovore o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky, ktorú vypracovali Mario Giuliano, profesor na univerzite v Miláne, a Paul Lagarde, profesor na univerzite v Paríži I (Ú. v. ES C 282, 1980, s. 1, ďalej len „správa Giuliano-Lagarde"), totiž vyplýva, že predmetom uvedeného vylúčenia sú v zásade iba *poručnícke fondy* a nevzťahuje sa na „podobné inštitúty kontinentálneho práva" (pozri s. 13 tejto správy). V každom prípade keďže vnútroštátny súd nepoložil otázku uplatniteľnosti tejto výnimky a táto otázka nebola predložená pred Súdnym dvorom, nebudem sa ňou ďalej v týchto návrhoch zaoberať.

12 Vnútroštátny súd neuvádza viac podrobností o právnej povahe dotknutých investícií.

27. Súdny dvor v rozsudku VKI/Amazon v podstate rozhodol, že rozhodné právo pre žalobu na zdržanie sa konania, ktorá je namierená proti používaniu údajne protiprávnych zmluvných podmienok podnikom so sídlom v členskom štáte, ktorý uzatvára zmluvy so spotrebiteľmi s bydliskom v iných členských štátoch, sa musí určiť podľa článku 6 ods. 1 nariadenia Rím II.[13] Naopak otázka nekalej povahy danej zmluvnej podmienky patrí do práva rozhodného pre zmluvu, práva, ktoré sa v zásade určuje podľa Rímskeho dohovoru alebo nariadenia Rím I.[14] Na účely rozhodnutia o žalobe, ktorú v prejednávanej veci podalo VKI proti spoločnosti TVP, je teda potrebné určiť rozhodné právo pre sporné zmluvy o poverení.

28. TVP sa v tejto súvislosti odvoláva na doložku o voľbe práva, ktorá je obsiahnutá v týchto zmluvách a určuje, že rozhodným právom je nemecké právo, teda právo jej vlastného sídla a sídla komanditných spoločností. VKI však namieta nekalú povahu tejto doložky. Súdny dvor totiž v rozsudku VKI/Amazon rozhodol, že takáto doložka môže uviesť spotrebiteľa do omylu, ak ho neinformuje o tom, že v súlade s ochrannými pravidlami vo veciach spotrebiteľských zmlúv stanovenými v nariadení Rím I sa na neho bez ohľadu na zvolené právo vzťahuje ochrana, ktorú mu zaručujú kogentné ustanovenia právneho poriadku krajiny jeho obvyklého pobytu.[15] TVP namieta, že túto judikatúru nemožno uplatniť na vec samu. Sporná doložka o voľbe práva je totiž čisto deklaratórna: zmluvy o poverení dotknuté vo veci samej musia totiž v každom prípade podliehať nemeckému právu, ktoré je rozhodné pre predmetné spoločnosti.

29. V tomto kontexte sa vnútroštátny súd svojou prvou otázkou pýta Súdneho dvora, či sú tieto zmluvy o poverení, tak ako tvrdí TVP, vylúčené z vecnej pôsobnosti Rímskeho dohovoru a nariadenia Rím I na základe vylúčenia stanoveného v článku 1 ods. 2 písm. e) tohto dohovoru a článku 1 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia, ktoré sa vzťahuje na „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej“, a ak áno, v akom rozsahu. V prvom rade sa budem zaoberať touto problematikou (časť A).

30. Pre prípad, že by sporné zmluvy o poverení patrili do vecnej pôsobnosti Rímskeho dohovoru a nariadenia Rím I, vnútroštátny súd sa svojou treťou a štvrtou otázkou snaží zistiť, či sa na tieto zmluvy vzťahujú ochranné pravidlá vo veciach spotrebiteľských zmlúv, ktoré sú uvedené v článku 5 tohto dohovoru a v článku 6 tohto nariadenia. Vnútroštátny súd sa konkrétne pýta na rozsah vylúčenia upraveného v odseku 4 týchto dvoch článkov, na ktoré sa odvoláva TVP a podľa ktorého sa tieto ochranné pravidlá neuplatňujú na „zmluvu o poskytovaní služieb, ak sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu“. V záujme zjednodušenia preskúmam tieto otázky spoločne v druhom rade (časť B).

31. Na záver zakončím tieto návrhy analýzou druhej otázky vnútroštátneho súdu, ktorá sa týka nekalej povahy spornej doložky o voľbe práva v zmysle článku 3 ods. 1 smernice o nekalých podmienkach (časť C).

13 Pripomínam, že žaloba na zdržanie sa konania je založená na mimozmluvnom záväzku, keďže medzi podnikateľom a združením na ochranu spotrebiteľov nie je uzatvorená nijaká zmluva. Článok 6 ods. 1 nariadenia Rím II v tejto súvislosti stanovuje, že mimozmluvný záväzok vyplývajúci z nekalej súťaže sa spravuje právnym poriadkom krajiny, kde došlo alebo by mohlo dôjsť k poškodeniu konkurenčných vzťahov alebo kolektívnych záujmov spotrebiteľov. Súdny dvor v rozsudku VKI/Amazon (bod 42) rozhodol, že pojem „nekalá súťaž“ v zmysle tohto ustanovenia zahŕňa používanie nekalých podmienok vložených do všeobecných obchodných podmienok, keďže môže ovplyvniť kolektívne záujmy spotrebiteľov ako celku, a preto ovplyvniť podmienky hospodárskej súťaže na trhu.

14 Pozri v tomto zmysle rozsudok VKI/Amazon, body 35 až 60.

15 Pozri body 83 až 90 nižšie.

A. O neuplatniteľnosti vylúčenia vzťahujúceho sa na „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej“ (prvá otázka)

32. Vnútroštátny súd sa svojou prvou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 1 ods. 2 písm. e) Rímskeho dohovoru a článok 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I vykladať v tom zmysle, že nimi stanovené vylúčenie, ktoré sa vzťahuje na „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej“, zahŕňa zmluvné záväzky vyplývajúce zo zmluvy o poverení, ktorej predmetom je správa podielu v komanditnej spoločnosti, najmä ak táto zmluva a stanovy tejto spoločnosti sú navzájom prepojené.

33. Rímsky dohovor a nariadenie Rím I sa v súlade s ich článkom 1 ods. 1 uplatňujú na „zmluvné záväzky“ [16]. Rozhodné právo uplatniteľné na takéto záväzky sa v zásade musí určiť podľa kolíznych noriem stanovených v týchto nástrojoch.

34. Článok 1 ods. 2 uvedených nástrojov však výslovne vylučuje niektoré veci zo svojej pôsobnosti. V súlade s článkom 1 ods. 2 písm. e) Rímskeho dohovoru a článkom 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I sa tieto ustanovenia neuplatňujú najmä na „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej“. Rozhodné právo uplatniteľné na takéto „otázky“ sa preto musí určiť podľa vnútroštátnych kolíznych noriem. [17]

35. Je nesporné, že zmluva o poverení vo všeobecnosti vytvára medzi zmluvnými stranami „zmluvné záväzky“ patriace do vecnej pôsobnosti Rímskeho dohovoru a nariadenia Rím I.

36. Zmluvy o poverení, ktoré sú predmetom žaloby podanej v prejednávanej veci združením VKI proti spoločnosti TVP, sú však osobité jednak tým, že sa týkajú správy podielov v komanditnej spoločnosti, a jednak tým, aby som prevzal výraz použitý vnútroštátnym súdom, že medzi týmito zmluvami a stanovami predmetných spoločností existuje „vzájomné prepojenie“.

37. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu a z pripomienok predložených Súdnemu dvoru vyplýva, že toto vzájomné prepojenie spočíva v skutočnosti, že možnosť investorov uzavrieť zmluvu o poverení so spoločnosťou TVP a „nepriamo“ vstúpiť do komanditných spoločností ako poverujúci subjekt je upravená v stanovách týchto spoločností. V stanovách sa okrem toho uvádza, že vo vzťahoch s dotknutou spoločnosťou a vo vzťahoch s ostatnými spoločníkmi, ktorí majú rovnaké povinnosti (vrátane podielu na základnom imaní a strate) a práva (vrátane práva poberať dividendy a hlasovacieho práva), sa s poverujúcimi subjektmi zaobchádza ako s „priamymi“ komanditistami. Samotná odmena spoločnosti TVP za jej správcovské služby je upravená v stanovách a nevyplácajú ju poverujúce subjekty, ale komanditné spoločnosti. Sporné zmluvy o poverení tiež opakovane odkazujú na stanovy spoločností.

38. Ide teda o otázku, či sa má vzhľadom na tieto osobitosti rozhodné právo uplatniteľné na zmluvné záväzky vyplývajúce z týchto zmlúv určiť podľa vnútroštátnych kolíznych noriem, a to na základe vylúčenia vzťahujúceho sa na „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej“, ktoré je stanovené v článku 1 ods. 2 písm. e) Rímskeho dohovoru a v článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I.

16 Pojem „zmluvný záväzok“ v zmysle týchto nástrojov označuje právny záväzok slobodne prevzatý jednou osobou voči druhej osobe. Pozri rozsudok z 21. januára 2016, ERGO Insurance a Gjensidige Baltic (C-359/14 a C-475/14, EU:C:2016:40, bod 44).

17 Bez ohľadu na otázku rozhodného práva otázka, či sporné zmluvy o poverení vyvolávajú otázky upravené právom obchodných spoločností, môže mať vo veci samej dopad na možnosť združenia VKI dovolávať sa pravidiel, ktoré zakazujú používanie nekalých podmienok. Podobne ako Rímsky dohovor a nariadenie Rím I, smernica o nekalých podmienkach sa totiž, ako sa uvádza v jej desiatom odôvodnení, neuplatňuje na „zmluvy týkajúce sa dohôd o včlenení a organizácii spoločností alebo partnerstve“.

39. VKI tvrdí, že to tak nie je. Zmluvy o poverení viedli iba k vzniku vzťahu medzi poverujúcimi subjektmi a spoločnosťou TVP, ktorý patrí do záväzkového práva a nie do práva obchodných spoločností. Poverujúce subjekty nemajú postavenie spoločníka, ktoré je vyhradené pre osoby zapísané v nemeckom obchodnom registri. Nemajú priamy právny vzťah s týmito spoločnosťami alebo ich spoločníkmi. Poverujúce subjekty si nemôžu najmä uplatniť hlasovacie právo a právo na dividendy priamo voči spoločnosti, ako to môže robiť spoločník. Môžu len dať pokyn spoločnosti TVP, aby im previedla dividendy, ktoré poberajú ako spoločníci, a určitým spôsobom na ich účet vykonala ich hlasovacie právo.

40. TVP naopak tvrdí, že vzhľadom na to, že poverujúce subjekty majú rovnaké práva a povinnosti ako „priami" spoločníci, sú priamo zapojení do komanditných spoločností a z hľadiska práva obchodných spoločností sa vo vnútorných vzťahoch týchto spoločností musia považovať za spoločníkov (resp. „kvázi spoločníkov"). Medzi uvedenými spoločnosťami a ich spoločníkmi existuje priamy vzťah. Poverujúce subjekty si môžu najmä uplatniť hlasovacie právo a právo na dividendy priamo voči týmto spoločnostiam. TVP koná ako správkyňa iba preto, aby v otázkach zápisu uľahčila zaobchádzanie s poverujúcimi subjektmi v postavení spoločníkov a aby uľahčila vnútorné riadenie týchto spoločností. Vzťah medzi poverujúcimi subjektmi a TVP je taktiež vzťahom upraveným právom obchodných spoločností. Zmluvy o poverení sú teda neoddeliteľné od stanov komanditných spoločností. Existuje jediný právny vzťah, ktorý zahŕňa spoločnosť, „priamych" spoločníkov, správcu a poverujúce subjekty a na ktorý sa v celom rozsahu vzťahuje vylúčenie stanovené v článku 1 ods. 2 písm. e) Rímskeho dohovoru a v článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I.[18]

41. Ja osobne sa domnievam, že na zmluvné záväzky, akými sú záväzky vyplývajúce zo sporných zmlúv o poverení, sa nevzťahuje vylúčenie pre „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej" v zmysle článku 1 ods. 2 písm. e) Rímskeho dohovoru a článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I, a to z nasledujúcich dôvodov. Keďže tieto ustanovenia majú v podstate rovnaký obsah, v záujme zjednodušenia budem v nasledujúcich bodoch odkazovať iba na toto nariadenie, moja analýza však bude v plnom rozsahu uplatniteľná aj na tento dohovor.

42. Nariadenie Rím I nedefinuje pojem „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej" v zmysle článku 1 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia. Jeho výklad však podľa mňa nemožno ponechať na právnom poriadku každého členského štátu. Keďže tento pojem prispieva k vymedzeniu rozsahu pôsobnosti uvedeného nariadenia a na účely zaručenia jednotného uplatňovania ním stanovených kolíznych noriem vo všetkých členských štátoch je potrebné podať autonómny výklad tohto pojmu s odkazom na znenie tohto ustanovenia, jeho genézu, ako aj systematiku a ciele tohto nariadenia.[19] S ohľadom na skutkový kontext prejednávanej veci sa zameriam iba na „otázky upravené právom obchodných spoločností", pričom iné subjekty s právnou subjektivitou alebo bez nej ponechám bokom.

18 TVP sa v tejto súvislosti dovoláva judikatúry Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko), podľa ktorej v prípade úzkeho prepojenia medzi zmluvou o poverení týkajúcou sa obchodného podielu a stanovami dotknutej spoločnosti sa s poverujúcim subjektom musí zaobchádzať ako so spoločníkom. Právom obchodných spoločností rozhodným pre stanovy sa spravuje aj zmluva o poverení, ak je poverujúci významne a priamo zapojený do spoločnosti tým, že má rovnaké práva a povinnosti ako spoločníci, musí priamo zložiť vklad a využíva priame výhody spoločníka, najmä daňové. V takomto prípade sú stanovy spoločnosti a zmluva o poverení neoddeliteľné, takže nie je potrebné pristúpiť k „rozdeleniu na základe problematiky kolíznych noriem". Existuje naopak „jediný právny vzťah", ktorý sa musí posudzovať podľa toho istého práva (pozri rozsudok BGB II ZR 276/02).

19 Tu možno použiť analogické odôvodnenie ako v prípade autonómneho výkladu, ktorý Súdny dvor použil pri vylúčeniach upravených v článku 1 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1, ďalej len „nariadenie Brusel Ia"). Pozri najmä, pokiaľ ide o vylúčenie vzťahujúce sa na „sociálne zabezpečenie", rozsudok zo 14. novembra 2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, bod 42); pokiaľ ide o vylúčenie vzťahujúce sa na „konkurzné konania, konania týkajúce sa vyrovnania zadlžených obchodných spoločností alebo iných právnických osôb a podobné konania", rozsudok z 22. februára 1979, Gourdain (133/78, EU:C:1979:49, bod 3), ako aj, pokiaľ ide o vylúčenie vzťahujúce sa na „osobný stav a právnu spôsobilosť fyzických osôb", rozsudok z 3. októbra 2013, Schneider (C-386/12, EU:C:2013:633, bod 19).

43. Pokiaľ ide najskôr o *znenie* článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I, toto ustanovenie obsahuje výpočet týchto „otázok“, ktorý síce nie je taxatívny, je však predsa len ilustratívny: ide o aspekty, ako sú „vznik, právna subjektivita, vnútorná organizácia alebo zánik obchodných spoločností…, ako aj osobná zodpovednosť osôb konajúcich za spoločnosť a členov za záväzky obchodnej spoločnosti“. Správa Giuliano-Lagarde poskytuje podobné usmernenia, pričom spresňuje, že toto vylúčenie sa vzťahuje na „všetky akty zložitej povahy (zmluvné, administratívne, týkajúce sa zápisu do registra), ktoré sú potrebné na vytvorenie spoločnosti alebo na reguláciu jej interného života alebo zániku“, t. j. na akty, ktoré „patria do práva obchodných spoločností“ [20].

44. Ďalej, pokiaľ ide o *genézu* tohto vylúčenia, správa Giuliano-Lagarde vysvetľuje, že jeho zavedenie do Rímskeho dohovoru bolo odôvodnené iniciatívami Európskych spoločenstiev v oblasti hmotného práva obchodných spoločností v čase vypracovania tohto dohovoru na účely aproximácie právnych predpisov členských štátov v tejto oblasti. [21] Okrem toho existenciu uvedeného vylúčenia možno podľa môjho názoru vysvetliť aj rozdielmi medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o uplatniteľné kolízne normy v oblasti práva obchodných spoločností. [22]

45. Napokon pokiaľ ide o *systematiku a ciele* nariadenia Rím I, pripomínam, že toto nariadenie stanovuje kolízne normy, ktoré majú mať vysoký stupeň predvídateľnosti s cieľom zabezpečiť právnu istotu, pokiaľ ide o rozhodné právo. [23] Podľa môjho názoru pritom vylúčenie vzťahujúce sa na „otázky upravené právom obchodných spoločností“, ktoré je stanovené v článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I, prispieva k dosahovaniu tohto cieľa. V tejto súvislosti spoločnosti pôsobiace v medzinárodnej sfére čelia rôznym právnym poriadkom, ktoré môžu tvrdiť, že sa nimi spravujú. V tomto kontexte sa v právnych systémoch členských štátov v rovnakom záujme predvídateľnosti a právnej istoty vo všeobecnosti uznáva, že určité otázky týkajúce sa obchodných spoločností musia mať v záujme najmä ich veriteľov a spoločníkov jednotne spojitosť s daným právom, ktoré sa nazýva právo obchodných spoločností (alebo *lex societatis*).

46. Stručne povedané, cieľom článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I je vylúčiť z pôsobnosti tohto nariadenia otázky práva obchodných spoločností alebo, inak povedané, otázky patriace do pôsobnosti *lex societatis*, a to s cieľom zabrániť tomu, aby tieto špecifické otázky podliehali rôznym právnym poriadkom, pričom cieľom je zabezpečiť predvídateľnosť a právnu istotu, pokiaľ ide o rozhodné právo pre obchodné spoločnosti, a tým aj ich pohyb v medzinárodnej sfére. [24]

47. Pri neexistencii jednotného a komplexného súboru predpisov uplatniteľného na obchodné spoločnosti v práve Únie [25] je zložité, ba dokonca nemožné poskytnúť vyčerpávajúcu definíciu toho, čo predstavuje otázku upravenú právom obchodných spoločností a *lex societatis*. Je potrebné posúdiť každý jednotlivý prípad, a to so zameraním na *všeobecné zásady, ktoré vyplývajú z vnútroštátnych právnych systémov*. Okrem toho podotýkam, že v niektorých právnych poriadkoch kolízne normy stanovujú výpočet otázok patriacich do pôsobnosti *lex societatis*. Tieto výpočty sú však len demonštratívne a medzi členskými štátmi existujú rozdiely, pokiaľ ide o otázky patriace do tohto

20 Správa Giuliano-Lagarde, s. 12. Spresňujem, že hoci sa uvedená správa týka Rímskeho dohovoru, poskytuje tiež relevantné objasnenie pre výklad rovnocenných ustanovení nariadenia Rím I. Pozri najmä rozsudok z 8. mája 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, bod 34).

21 Pozri správu Giuliano-Lagarde, s. 12.

22 Stručne pripomínam, že niektoré členské štáty používajú ako hraničný ukazovateľ na účely určenia rozhodného práva pre obchodné spoločnosti miesto založenia, zatiaľ čo iné uplatňujú „teóriu skutočného sídla“, ktorá vyžaduje, aby spoločnosť bola založená v členskom štáte, v ktorom sa nachádza jej skutočné sídlo. V súvislosti s touto otázkou pozri rozsudky z 9. marca 1999, Centros (C-212/97, EU:C:1999:126); z 5. novembra 2002, Überseering (C-208/00, EU:C:2002:632), a z 25. októbra 2017, Polbud – Wykonawstwo (C-106/16, EU:C:2017:804).

23 Pozri odôvodnenia 6 a 16 nariadenia Rím I.

24 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, bod 33).

25 Súčasná právna úprava Európskej únie v oblasti práva obchodných spoločností je roztrieštená. Pozri najmä smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúcu sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (Ú. v. EÚ L 169, 2017, s. 46). Pozri tiež nariadenie Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE) (Ú. v. ES L 294, 2001, s. 1; Mim. vyd. 06/004, s. 251).

práva.[26] Vzhľadom na tieto rozdiely treba bezpochyby vychádzať z „tvrdého jadra“ otázok, ktoré sú v týchto štátoch všeobecne uznané,[27] a súčasne zaistiť zachovanie cieľa predvídateľnosti a právnej istoty, pokiaľ ide o rozhodné právo pre obchodnú spoločnosť, sledovaného článkom 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I.

48. V tomto kontexte sa na stanovy spoločnosti v rozsahu, v akom upravujú otázky týkajúce sa vnútornej organizácie spoločnosti, ako sú rozsah a výkon politických práv (vrátane hlasovacieho práva) a peňažných práv (vrátane práva na dividendy) vyplývajúcich z postavenia spoločníka, vzťahuje vylúčenie upravené v tomto ustanovení.

49. Naopak zastávam názor, že samotná okolnosť, že zmluva sa týka obchodného podielu, či už ide napríklad o kúpnu zmluvu alebo, ako v tomto prípade, o zmluvu o poverení, nemôže odôvodniť vylúčenie záväzkov vyplývajúcich z tejto zmluvy z pôsobnosti nariadenia Rím I na základe článku 1 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia.

50. Transakcie, akými sú predaj alebo správa obchodných podielov, môžu nepochybne vyvolávať „otázky upravené právom obchodných spoločností“, ktoré sú vylúčené z pôsobnosti nariadenia Rím I.[28] Domnievam sa však, že tieto otázky treba odlišovať od otázok, ktoré vyvolávajú podkladové zmluvy k týmto transakciám, ktoré samé osebe patria do pôsobnosti *lex contractus*[29] a tohto nariadenia.

51. V každej jednej situácii je teda potrebné vykonať dôkladnú kvalifikáciu. V tomto rámci, ako správne podotýka vnútroštátny súd, treba vo všeobecnosti prijať určitú *rozlišovaciu kvalifikáciu* v závislosti od právnych otázok obsiahnutých v návrhu.

52. Napríklad predmetom veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok KA Finanz[30], týkajúcej sa práve vylúčenia vzťahujúceho sa na „otázky upravené právom obchodných spoločností“ [v jeho znení uvedenom v článku 1 ods. 2 písm. e) nariadenia Rím], bola otázka rozhodného práva v nadväznosti na cezhraničnú fúziu zlúčením, pokiaľ ide o výklad, plnenie záväzkov, ako aj spôsoby zániku zmluvy o dlhopise uzatvorenej preberanou spoločnosťou ešte pred zlúčením. Súdny dvor uviedol, že výklad, plnenie a zánik záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy sú otázky, ktoré patria do pôsobnosti *lex contractus* a tohto dohovoru. Naproti tomu otázka účinku zlúčenia na zmluvy uzavreté preberanou spoločnosťou patrí do pôsobnosti *lex societatis* a uvedeného vylúčenia.[31]

26 Pozri najmä v Belgicku článok 111 loi du 16 juillet 2004 portant sur le code de droit international privé (zákon zo 16. júla 2004 o zákonníku medzinárodného práva súkromného) (*Moniteur belge* z 27. júla 2004, s. 57344) a v Taliansku článok 25 legge 31 maggio 1995, n. 218 (zákon č. 218 z 31. mája 1995) (riadna príloha GURI č. 128 z 3. júna 1995). Pre komparatívne posúdenie právnych poriadkov členských štátov v oblasti práva obchodných spoločností pozri GERNER-BEURLE, C., MUCCIARELLI, F., SCHUSTER, E., SIEMS, M.: *The Private International Law of Companies in Europe*. Beck – Hart – Nomos, 2019, s. 47 – 127.

27 Pre výpočet otázok patriacich do tohto „tvrdého jadra“ pozri GEMER-BEURLE, C., MUCCIARELLI, F., SCHUSTER, E., SIEMS, M.: c. d.

28 Napríklad, pokiaľ ide o predaj: má spoločník právo previesť svoj podiel tretej osobe bez súhlasu ostatných spoločníkov? Zakladá tento prevod predkupné právo ostatných spoločníkov? Pre rôzne otázky práva obchodných spoločností vyplývajúce zo správcovských transakcií, ktorých predmetom je správa akcií a obchodných podielov, pozri *Fiducie sur titres. Les nouvelles perspectives*, colloque organisé par l'Association française des fiduciaires, LGDJ, Coll. Grands colloques, 2017.

29 Pozri v tejto súvislosti, pokiaľ ide o oblasť *lex contractus*, výpočet uvedený v článku 12 nariadenia Rím I. Príklad otázky zmluvnej povahy v prípade predaja: akú zodpovednosť má predávajúci voči kupujúcemu?

30 Rozsudok zo 7. apríla 2016 (C-483/14, EU:C:2016:205).

31 Pozri rozsudok zo 7. apríla 2016, KA Finanz (C-483/14, EU:C:2016:205, body 52 až 58). Pokiaľ ide o rovnakú rozlišovaciu kvalifikáciu, pozri rozsudok z 21. januára 2016, ERGO Insurance a Gjensidige Baltic (C-359/14 a C-475/14, EU:C:2016:40, body 50 až 62). Pozri tiež rozsudok VKI/Amazon a spôsob, akým Súdny dvor rozlíšil medzi právom rozhodným pre hlavnú otázku predloženú v podobnej žalobe na zdržanie sa konania (ktoré teda musí byť určené v súlade s článkom 6 ods. 1 nariadenia Rím II) a právom rozhodným pre incidenčnú otázku nekalej povahy sporných podmienok, ktorá patrí do pôsobnosti *lex contractus* a nariadenia Rím I (pozri bod 27 vyššie).

53. Inými slovami, samotná okolnosť, že zmluva sa viaže na „otázky upravené právom obchodných spoločností“, nemá za následok vylúčenie záväzkov vyplývajúcich z tejto zmluvy z pôsobnosti nariadenia Rím I. Tak je to iba v prípade týchto „otázok“, ktoré musia byť teda kvalifikované oddelene od otázok zmluvnej povahy. [32]

54. Po tomto objasnení pripomínam, že v prejednávanej veci sa žaloba na zdržanie sa konania podaná združením VKI týka nekalej povahy, a teda prípustnosti určitých ustanovení sporných zmlúv o poverení, a to ustanovení, ktoré sa týkajú takých otázok, ako sú rozsah zodpovednosti spoločnosti TVP ako správkyne, premlčacie a prekluzívne lehoty, v ktorých môže investor ako poverujúci subjekt podať žalobu o náhradu škody proti spoločnosti TVP, miesto poskytovania povereníckych služieb a rozhodné právo pre zmluvu o poverení. Všetky tieto otázky majú z môjho pohľadu zmluvnú povahu a v dôsledku toho patria do pôsobnosti *lex contractus* a nariadenia Rím I.

55. Skutočnosť, že medzi spornými zmluvami a stanovami komanditných spoločností existuje vzájomné prepojenie, ako bolo vysvetlené v bode 37 vyššie, podľa môjho názoru nespochybňuje tento výklad.

56. V tejto súvislosti podotýkam, že účastníci konania vo veci samej sa nezhodujú na tom, či poverujúce subjekty majú vzhľadom na toto vzájomné prepojenie postavenie spoločníka alebo nie. Podľa môjho názoru ide v tomto prípade nepochybne o „otázku upravenú právom obchodných spoločností“, ktorá je vylúčená z pôsobnosti nariadenia Rím I a má spojitosť s *lex societatis*. Vo všeobecnosti musia byť osoby, ktoré majú postavenie spoločníka, určené týmto právom. V prípade potreby prináleží vnútroštátnemu súdu, aby rozhodol o tejto vecnej otázke s ohľadom na nemecké právo. [33]

57. Uvedená otázka však nie je v rámci žaloby podanej združením VKI rozhodujúca. Nejde o určenie rozsahu prípadných práv a povinností, ktoré by mali poverujúce subjekty v postavení spoločníkov podľa rozhodného práva obchodných spoločností priamo voči komanditným spoločnostiam. Aj keby právo rozhodné pre tieto spoločnosti, t. j. nemecké právo, malo stanoviť, že vzhľadom na práva a povinnosti poverujúcich subjektov upravené v stanovách je potrebné priznať im postavenie spoločníkov, [34] zmluvná povaha otázok položených v prejednávanej veci by sa tým podľa môjho názoru nezmenila. Otázky, ako sú rozsah zodpovednosti spoločnosti TVP ako správkyne alebo premlčacie a prekluzívne lehoty, v ktorých môžu poverujúce subjekty podať žalobu proti uvedenej spoločnosti, jednoducho nie sú „otázky upravené právom obchodných spoločností“, ktoré musia mať jednotne spojitosť s *lex societatis*. Ako správne zdôrazňuje vnútroštátny súd, opačný výklad by presahoval rámec cieľa predvídateľnosti a právnej istoty, sledovaného článkom 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I.

58. Ako uvádza Komisia, argumentovať možno aj pomocou *vzťahov*. Cieľom sporných zmluvných ustanovení je úprava vzťahov medzi poverujúcim subjektom a povereným správcom. Tieto ustanovenia určujú ich vzájomné povinnosti na základe zmluvy o poverení. Aj v prípade, že táto zmluva preberá práva a povinnosti stanovené v stanovách spoločnosti, jedna zmluvná strana ich môže uplatniť voči

32 Dobrým príkladom rozlišujúcej kvalifikácie je problematika hlasovacieho práva v spojitosti so zmluvou o správe obchodného podielu. Otázka rozsahu hlasovacieho práva, ktorým disponuje spoločník, je „otázkou upravenou právom obchodných spoločností“ a *lex societatis*. Naopak spôsob, akým správca musí vykonávať hlasovacie právo na účet poverujúceho subjektu (musí sa správca riadiť všeobecnými alebo špecifickými pokynmi poverujúcej osoby?, musí ho pred každým hlasovaním požiadať o stanovisko?, atď.), je otázkou, ktorá sa týka ich zmluvného vzťahu a ich príslušných povinností a patrí do pôsobnosti *lex contractus*.

33 Pre zjednodušenie uvádzam, že v transakcii týkajúcej sa správy obchodného podielu, ktorú by som kvalifikoval ako „základnú“, sa vlastníctvo obchodného podielu zvereného do správy prevedie na správcu, ktorý vykonáva práva a znáša povinnosti s tým spojené. Postavenie spoločníka má teda správca. Túto „základnú“ schému komplikuje v prejednávanej veci okolnosť, že poverujúce subjekty majú na základe stanov rovnaké politické a peňažné práva ako spoločníci, môžu si uplatniť tieto práva voči spoločnosti a majú rovnaké povinnosti (vrátane povinnosti podieľať sa na strate). Možno na to hľadieť dvomi spôsobmi: na jednej strane, ako tvrdí VKI, správu možno považovať za „zmluvnú štruktúru“, ktorá je určená na napodobenie postavenia spoločníka, avšak bez určitých nevýhod (vrátane zápisu do obchodného registra); na druhej strane, ako tvrdí TVP, je možné domnievať sa, že bez ohľadu na vlastníctvo podielov a osobu zapísanú do obchodného registra je potrebné „odhrnúť zmluvný závoj“ a uznať za spoločníka poverujúci subjekt. Položenou otázkou je napokon otázka kritéria postavenia spoločníka: ide o vlastníctvo podielov?, o zápis do obchodného registra?, alebo o uplatniteľnosť práv spoločníka voči spoločnosti a znášanie jeho povinností? V tomto prípade ide o typickú vecnú otázku práva obchodných spoločností.

34 Pozri poznámku pod čiarou 18 vyššie.

druhej zmluvnej strane iba v rozsahu, v akom to stanovuje samotná táto zmluva. Predmetné zmluvné povinnosti sa teda líšia od týchto stanov. Uvedené stanovy a *lex societatis* sú priamo relevantné iba pre otázky týkajúce sa prípadných vzťahov poverujúcich subjektov v postavení spoločníkov (za predpokladu, že majú toto postavenie) voči spoločnosti a jej komanditistom,[35] teda vzťahov, ktoré nie sú v prejednávanej veci dotknuté.

59. Mnou navrhovaný výklad nie je spochybnený tvrdením spoločnosti TVP, podľa ktorého by oddelenie zmlúv o poverení a stanov komanditných spoločností na účely určenia rozhodného práva mohlo narušiť rovnosť medzi spoločníkmi týchto spoločností a poverujúcimi subjektmi, najmä pokiaľ ide o zodpovednosť voči tretím osobám – veriteľom uvedených spoločností za dlhy spoločnosti. TVP v tejto súvislosti tvrdí, že podľa judikatúry Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) platí, že hoci poverujúce subjekty nie sú priamo zodpovedné voči tretím osobám – veriteľom, musia predsa len zbaviť správcu zodpovednosti, ktorú nesie zodpovednosť ako spoločník, voči týmto veriteľom (poverujúce subjekty sú tak „nepriamo“ zodpovedné voči veriteľom). V tejto súvislosti pripúšťam, že osobná právna zodpovednosť spoločníkov za dlhy spoločnosti je samozrejme opäť „otázkou upravenou právom obchodných spoločností“, ktorá je vyňatá z pôsobnosti nariadenia Rím I, ako sa napokon výslovne stanovuje v jeho článku 1 ods. 2 písm. f). Otázka prípadnej povinnosti poverujúceho subjektu zbaviť správcu jeho zodpovednosti za dlhy spoločnosti sa však týka predovšetkým existujúcich zmluvných vzťahov medzi nimi. Z môjho pohľadu teda patrí do pôsobnosti *lex contractus* a tohto nariadenia.[36]

60. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú otázku tak, že vylúčenie stanovené v článku 1 ods. 2 písm. e) Rímskeho dohovoru a v článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I, ktoré sa vzťahuje na „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej“, sa neuplatňuje na zmluvné záväzky vyplývajúce zo zmluvy o poverení, ktorej predmetom je správa podielu v komanditnej spoločnosti.

B. O neuplatniteľnosti vylúčenia týkajúceho sa niektorých zmlúv o poskytovaní služieb uzavretých spotrebiteľmi (tretia a štvrtá otázka)

61. Ak Súdny dvor v súlade s mojím návrhom rozhodne, že na zmluvné záväzky, akými sú záväzky vyplývajúce zo sporných zmlúv o poverení, sa nevzťahuje vylúčenie stanovené v článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I (alebo rovnocenné vylúčenie stanovené v Rímskom dohovore), rozhodné právo pre tieto zmluvy sa musí určiť podľa kolíznych noriem stanovených týmito nástrojmi.

35 Poverujúce subjekty si nemôžu uplatniť voči spoločnosti a spoločníkom práva upravené zmluvou o poverení, ktorej zmluvnou stranou spoločníci nie sú.

36 Pre úplnosť uvádzam, že aj keby zmluvy o poverení mali byť podľa *lex contractus* neplatné, nutne by to neznamenalo, že by rakúski spotrebitelia automaticky získali svoju investíciu späť. Pokiaľ by táto investícia bola použitá ako kapitálový vklad do komanditnej spoločnosti, možnosť spotrebiteľa vystúpiť zo spoločnosti a získať tento vklad späť, ako aj prípadné povinnosti, ktorými by boli v takomto prípade naďalej viazaní, by opäť predstavovali „otázky upravené právom obchodných spoločností“ v zmysle článku 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Rím I. Pozri v tejto súvislosti, pokiaľ ide o doktrínu neplatnej spoločnosti (*Lehre der fehlerhaften Gesellschaft*) v nemeckom práve, rozsudok z 15. apríla 2010, E. Friz (C-215/08, EU:C:2010:186).

62. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti uviedol, že sporné zmluvy o poverení sú spotrebiteľskými zmluvami, na ktoré sa môžu vzťahovať ochranné pravidlá stanovené v týchto veciach v článku 5 tohto dohovoru a v článku 6 tohto nariadenia.[37] Ide totiž o zmluvy medzi „podnikateľom“, t. j. spoločnosťou TVP, ktorá koná v rámci svojho predmetu činnosti alebo výkonu podnikania, a rôznymi investormi, ktorí majú postavenie „spotrebiteľov“, t. j. fyzických osôb, ktoré uzavreli tieto zmluvy na účel, ktorý sa môže považovať za patriaci do oblasti mimo ich predmetu činnosti alebo výkonu povolania.[38] Tento súd tiež uviedol, že podmienky uplatnenia týchto ochranných pravidiel sú splnené.[39]

63. Tieto články však vo svojom odseku 4 výslovne vylučujú niektoré zmluvy zo svojej pôsobnosti. Konkrétne článok 5 ods. 4 písm. b) Rímskeho dohovoru a článok 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I v rovnakom znení zhodne stanovujú, že ochranné pravidlá vo veciach spotrebiteľských zmlúv sa neuplatňujú na „zmluvu o poskytovaní služieb, ak sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu“. Rozhodné právo pre zmluvy, na ktoré sa vzťahuje toto vylúčenie, sa musí určiť s ohľadom na všeobecné kolízne normy stanovené v článkoch 3 a 4 týchto nástrojov.

64. Vnútroštátny súd sa v tomto kontexte svojou treťou a štvrtou otázkou v podstate pýta, či sa uvedené vylúčenie môže vzťahovať na zmluvy o poverení, akými sú zmluvy dotknuté žalobou na zdržanie sa konania podanou združením VKI.

65. VKI a Komisia v podstate tvrdia, že toto vylúčenie sa nemá v prejednávanej veci uplatniť, keďže spotrebitelia prijímajú určité služby vyplývajúce so sporných zmlúv o poverení v Rakúsku. TVP tvrdí, že poskytuje svoje správcovské služby výlučne v Nemecku, ako je stanovené v týchto zmluvách,[40] keďže činnosti potrebné na plnenie uvedených zmlúv sa vykonávajú iba v tomto členskom štáte.

66. Ja súhlasím s názorom združenia VKI a Komisie, a to z nasledujúcich dôvodov. Vzhľadom na neexistenciu rozdielu medzi Rímskym dohovorom a nariadením Rím I, pokiaľ ide o túto problematiku, je aj tu potrebné použiť rovnaký výklad pre oba tieto nástroje. V záujme zjednodušenia budem teda v ďalšej časti týchto návrhov znova odkazovať iba na toto nariadenie.

67. Zo znenia článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I vyplývajú *dve kumulatívne podmienky*. Vylúčenie uvedené v tomto ustanovení sa uplatňuje vtedy, ak jednak ide o „zmluvu o poskytovaní služieb“ a jednak sa služby „majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu“.

68. Výklad *prvej podmienky* neponecháva veľa priestoru pre pochybnosti. V tejto súvislosti pojem „zmluva o poskytovaní služieb“ použitý v článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I musí byť podľa môjho názoru vymedzený autonómne a vykladať sa rovnako ako pojem „zmluva o poskytovaní služieb“ uvedený v článku 4 ods. 1 bode b) tohto nariadenia.[41] Kategória zmlúv, na ktorú sa tieto dva pojmy vzťahujú, je napriek miernej terminologickej odlišnosti zjavne rovnaká. Táto kategória musí mať navyše aj rovnaký rozsah ako kategória „poskytnutie služieb“ upravená na účely právomoci

37 Článok 5 Rímskeho dohovoru sa konkrétne uplatňuje iba na spotrebiteľské zmluvy, ktorých predmetom je dodávka tovaru alebo poskytnutie služieb, ako aj na zmluvy o poskytnutí úveru na tento účel. Pôsobnosť článku 6 nariadenia Rím I je širšia, keďže zahŕňa všetky druhy spotrebiteľských zmlúv, s výhradou výslovných vylúčení v ňom stanovených.

38 Tieto zmluvy o poverení sú okrem toho „zmluvami o poskytnutí služieb“ v zmysle článku 5 Rímskeho dohovoru (pozri bod 68 nižšie), takže v zásade patria do pôsobnosti tohto článku.

39 Pokiaľ ide o podmienky stanovené v článku 5 ods. 2 Rímskeho dohovoru, treba uviesť, že uzavretiu zmlúv o poverení správou v Rakúsku „predchádzala... osobitná ponuka alebo reklama“ (prospekty vzťahujúce sa na sporné podiely boli distribuované v tomto členskom štáte). Okrem toho rakúski spotrebitelia „podnikli v tomto štáte všetky kroky potrebné z ich strany na uzavretie zmluvy“ a „druhý účastník zmluvy alebo jeho zástupca prevzal v tomto štáte objednávku spotrebiteľa“ (keďže potrebné právne úkony spotrebiteľov sa uskutočnili v Rakúsku a boli v tomto členskom štáte akceptované zmluvnými partnermi spoločnosti TVP). Pokiaľ ide o podmienky uvedené v článku 6 ods. 1 nariadenia Rím I, tie isté skutočnosti naznačujú, že TVP „smerovala“ svoju činnosť „na“ rakúsky trh a je nesporné, že zmluvy o poverení patrili do rozsahu tejto činnosti.

40 Pozri bod 15 vyššie.

41 Pozri v tomto zmysle RAGNO, F.: Article 6: Consumer contracts. In: FERRARI, F.: *Rome I Regulation – Pocket Commentary*. Selp, 2015, s. 219 a citované odkazy.

v zmluvných veciach v článku 7 ods. 1 písm. b) nariadenia Brusel Ia.[42] Z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa tohto ustanovenia vyplýva, že pojem „služby“ znamená prinajmenšom, že strana, ktorá ich poskytuje, vykonáva určitú činnosť za odmenu.[43] Ako zdôrazňuje TVP, správa pritom predstavuje takúto „službu“: správca v rámci zmluvy o poverení vykonáva určitú činnosť, spočívajúcu v správe majetku zvereného do správy, za odmenu.

69. Rozsah *druhej podmienky*, týkajúcej sa miesta, kde sa služby „majú poskytnúť“ spotrebiteľovi, je menej zjavný. Je pravda, že Súdny dvor sa už zaoberal otázkou miesta plnenia zmluvného záväzku alebo zmluvy na účely určenia právomoci v zmluvných veciach, pričom použil rôzne kritériá.[44] Túto otázku však ešte neskúmal v kontexte článku 4 ods. 1 písm. b) nariadenia Rím I na účely určenia rozhodného práva. Hneď na úvod je potrebné spresniť, či otázka tohto miesta plnenia patrí do pôsobnosti vnútroštátneho práva, osobitne *lex contractus*, alebo či sa má definovať autonómne v práve Únie, a aký význam sa má prikladať prípadnému miestu plnenia dohodnutému v zmluve.

70. V tejto súvislosti uvádzam, že vnútroštátny súd sa zameral na určité povinnosti vyplývajúce zo sporných zmlúv o poverení, a to povinnosť spoločnosti TVP odovzdať investorovi informácie o činnosti fondov a povinnosť previesť uvedenému investorovi dividendy a ostatné majetkové výhody, ktoré mu prináležia, a určil, kde sa majú tieto povinnosti splniť s ohľadom tak na rakúske právo, ako aj nemecké právo, teda na obe práva potenciálne rozhodné pre tieto zmluvy.[45] Tento súd sa tiež domnieval, že v zmysle jedného či druhého práva je ustanovenie určujúce miesto plnenia v zmluvách o poverení neplatné.[46]

71. Nemyslím si však, že otázka miesta poskytnutia služieb spotrebiteľovi (a účinku prípadného ustanovenia určujúceho toto miesto) na účely uplatnenia článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I má byť ponechaná na *lex contractus*. Táto otázka musí byť totiž vyriešená ešte pred určením rozhodného práva a umožňuje práve určiť toto právo. S cieľom vyhnúť sa kruhovej alebo komplexnej logike[47] je podľa môjho názoru potrebné použiť *autonómny výklad* miesta, kde sa služby „majú poskytnúť“ spotrebiteľovi v zmysle tohto ustanovenia, ktorý by sa mal vyvodiť s prihliadnutím na kontext a ciele tohto ustanovenia.

42 Pozri v tomto zmysle odôvodnenie 17 nariadenia Rím I a rozsudok z 8. mája 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, body 39 až 41). Pripomínam, že článok 7 ods. 1 nariadenia Brusel Ia stanovuje, že osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby. Písmeno b) uvedeného odseku spresňuje, že na účely tohto ustanovenia, ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak, je miestom zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby pri predaji tovaru miesto v členskom štáte, kam sa podľa zmluvy tovar dodal alebo mal dodať, a pri poskytnutí služieb miesto v členskom štáte, kde sa podľa zmluvy služby poskytli alebo mali poskytnúť.

43 Pozri rozsudky z 23. apríla 2009, Falco Privatstiftung a Rabitsch (C-533/07, EU:C:2009:257, bod 29); z 10. septembra 2015, Holterman Ferho Exploitatie a i. (C-47/14, EU:C:2015:574, bod 57), ako aj z 8. mája 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, bod 39).

44 V rámci článku 7 ods. 1 písm. a) nariadenia Brusel Ia, ktorý stanovuje, že odporcu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať „na súdoch podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby“, Súdny dvor rozhodol, že je potrebné určiť plnenie zodpovedajúce zmluvnému právu, ktoré je predmetom žaloby podanej navrhovateľom, a v súlade s právom, ktorým sa toto plnenie spravuje, posúdiť miesto, kde toto plnenie má alebo malo byť poskytnuté [pozri analogicky rozsudky zo 6. októbra 1976, De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, bod 13), a Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133, bod 13)]. V rámci článku 7 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, ktorý sa týka kúpnych zmlúv a zmlúv o poskytnutí služieb, Súdny dvor poskytol autonómnu a skutkovú definíciu miesta zmluvného plnenia, posudzovaného ako celok, pričom prikladal rozhodujúci význam ustanoveniam zmluvy [pozri najmä rozsudky z 3. mája 2007, Color Drack (C-386/05, EU:C:2007:262); z 23. apríla 2009, Falco Privatstiftung a Rabitsch (C-533/07, EU:C:2009:257), ako aj z 25. februára 2010, Car Trim (C-381/08, EU:C:2010:90)].

45 Vnútroštátny súd uviedol, že pri neexistencii voľby práva rakúske právo stanovuje, že miestom plnenia peňažných záväzkov je miesto bydliska veriteľa. Nemecké právo rozlišuje medzi miestom, kde dochádza k fyzickému plneniu peňažného záväzku (*Leistungsort* alebo *Erfüllungsort*), ktoré sa nachádza v mieste bydliska dlžníka, a miestom, kde vzniká výsledok tohto plnenia (*Erfolgsort*), ktorým je miesto bydliska veriteľa.

46 TVP spochybňuje tvrdenia vnútroštátneho súdu týkajúce sa nemeckého a rakúskeho práva. Súdnemu dvoru však neprináleží, aby spochybnil výklad týchto dvoch vnútroštátnych právnych poriadkov poskytnutý vnútroštátnym súdom.

47 Táto logika spočíva buď v tom, že s ohľadom na právo určené ochrannými pravidlami vo veciach spotrebiteľských zmlúv stanovenými nariadením Rím I sa určí, či sa tieto pravidlá majú uplatniť, čo by predstavovalo kruhovú logiku, alebo v tom, ako navrhuje TVP, že sa v súlade so všeobecnými pravidlami tohto nariadenia (článkami 3 a 4) určí prvé *lex contractus* a potom sa s ohľadom na toto právo určí, či sa uvedené ochranné pravidlá majú uplatniť, čo by predstavovalo komplexnú logiku.

72. Pokiaľ ide *po prvé* o kontext článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I, podobne ako VKI a Komisia sa domnievam, že toto ustanovenie sa má vykladať reštriktívne, keďže sa odchyľuje od cieľa ochrany všeobecne sledovaného týmto článkom. [48]

73. Okrem toho skutočnosť, že článok 17 nariadenia Brusel Ia, ktorý sa týka právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv, neobsahuje vylúčenie rovnocenné vylúčeniu stanovenému v uvedenom ustanovení, [49] podľa mňa taktiež svedčí v prospech takéhoto reštriktívneho výkladu, aby nedošlo k prehlbovaniu tohto rozdielu a z toho vyplývajúcim nekonzistentným riešeniam. [50]

74. Pokiaľ ide *po druhé o* cieľ sledovaný predmetným vylúčením, v správe Giuliano-Lagarde sa v súvislosti s článkom 5 ods. 4 písm. b) Rímskeho dohovoru vysvetľuje, že „v prípade zmlúv týkajúcich sa poskytovania služieb (napríklad ubytovanie v hoteli alebo jazykový kurz), ktoré sa poskytujú výlučne mimo štátu bydliska spotrebiteľa, tento nemôže dôvodne očakávať, že sa odchylne od všeobecných pravidiel článkov 3 a 4 sa uplatní právo jeho štátu pôvodu [51]“. V tomto prípade „má zmluva užšie väzby so štátom, v ktorom má bydlisko druhá zmluvná strana, hoci táto druhá zmluvná strana vykonala jeden z úkonov opísaných [v článku 5 ods. 2] (napríklad reklamu) v štáte bydliska spotrebiteľa“ [52].

75. Okrem toho z diskusie, ktorá prebiehala pri prijímaní nariadenia Rím I najmä v rámci Rady Európskej únie, vyplýva, že toto vylúčenie zostalo v tomto nariadení zachované najmä z toho dôvodu, že niektoré delegácie sa obávali „nadmernej ochrany“ spotrebiteľa a nechceli príliš zaťažiť malé a stredné podniky, predovšetkým v odvetví cestovného ruchu. [53]

76. Z predchádzajúcich skutočností podľa môjho názoru vyplýva, že na účely určenia miesta, kde sa služby „majú poskytnúť“ spotrebiteľovi v zmysle článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I, je z faktického hľadiska potrebné vychádzať z povahy predmetných služieb. Hoci prípadné ustanovenie o určení miesta plnenia zmluvných záväzkov môže byť v tejto súvislosti určitou indíciou, nie je

48 Ako vyplýva z odôvodnenia 23 nariadenia Rím I, cieľom pravidiel stanovených týmto nariadením vo veciach spotrebiteľských zmlúv je najmä chrániť spotrebiteľa, považovaného za slabšiu zmluvnú stranu, kolíznymi normami, ktoré chránia jeho záujmy lepšie než všeobecné normy.

49 Na rozdiel napríklad od vylúčenia stanoveného v článku 6 ods. 4 písm. b) nariadenia Rím I vo veciach zmlúv o preprave, okrem zmlúv, ktorých predmetom je poskytovanie balíka cestovných služieb, ktorého ekvivalent je obsiahnutý v článku 17 ods. 3 nariadenia Brusel Ia.

50 Keďže totiž poskytovateľ služieb sa môže odvolávať na článok 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I a vyhnúť sa tak uplatneniu kogentných ustanovení práva členského štátu obvyklého pobytu spotrebiteľa, bude musieť v každom prípade podať svoju žalobu (a spotrebiteľ zas svoju) na súdoch tohto štátu, a to v súlade s článkom 18 ods. 1 a 2 nariadenia Brusel Ia. Právna náuka kritizuje túto nekonzistentnosť. Pozri CALLIESS, G.-P.: *Rome Regulations – Commentary on the European Rules of the Conflict of Laws*. Kluwer Law International, 2011, s. 147 a citované odkazy, ako aj RAGNO, F.: c. d., s. 219 a citované odkazy.

51 Pozri body 85 až 87 nižšie.

52 Správa Giuliano-Lagarde, s. 24 a 25.

53 Sporné vylúčenie bolo obsiahnuté v návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady z 15. decembra 2005 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) (KOM/2005/0650 v konečnom znení). Toto vylúčenie viedlo k námietkam zo strany rôznych delegácií (Francúzska republika, Talianska republika a Rakúska republika), ktoré ho chceli zrušiť, zatiaľ čo iné delegácie (Litovská republika a Holandské kráľovstvo) ho chceli zachovať a Luxemburské veľkovojvodstvo navrhlo rozšíriť ho aj na kúpne zmluvy. Rôzne profesijné združenia pôsobiace v oblasti hotelierstva a reštauračných služieb sa verejne vyslovili v prospech zachovania uvedeného vylúčenia, a to z obavy, že budú vystavené rôznym právnym poriadkom v závislosti od krajiny bydliska ich klientov. Pozri CALLIESS, G.-P.: c. d., s. 146 – 148, ako aj McPARLAND, M.: *The Rome I Regulation on the Law Applicable to Contractual Obligations*. Oxford University Press, 2015, s. 554 a 555.

v nijakom prípade rozhodujúce. Výraz „sa… majú poskytnúť“ neodkazuje na miesto, kde majú byť tieto povinnosti splnené v súlade s ustanoveniami zmluvy, ako to tvrdí TVP.[54] Ako tvrdí združenie VKI, v skutočnosti je potrebné overiť, či zo samotnej povahy dohodnutých služieb vyplýva, že budú nevyhnutne poskytnuté mimo krajiny obvyklého pobytu spotrebiteľa.[55]

77. Určenie miesta, kde sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi, sa mi zdá byť relatívne jasné, pokiaľ ide o služby v odvetví cestovného ruchu spomenuté v správe Guiliano-Lagarde a rozoberané v rámci diskusie v Rade, akými sú reštauračné služby a hotelierstvo. V týchto situáciách sa služby prirodzene poskytujú na jedinom mieste: podnikateľ vykoná požadované činnosti a spotrebiteľ prijme zodpovedajúce výsledky na jednom a tom istom mieste.

78. Iné služby sa naopak poskytujú na diaľku, to znamená, že miesto fyzického plnenia sa nezhoduje s miestom, kde spotrebiteľ prijme výsledky plnenia. Stáva sa najmä, že tieto dve miesta sa nachádzajú v rôznych krajinách. Služby sa teda poskytujú cezhranične a podnikateľ sa na účely splnenia svojich povinností nemusí presunúť do krajiny bydliska spotrebiteľa, ako sa spomína v tretej prejudiciálnej otázke vnútroštátneho súdu.

79. V tejto súvislosti súhlasím s názorom vnútroštátneho súdu a Komisie, podľa ktorého sa v prípade uvedenom v predchádzajúcom bode nemožno domnievať, že služby sa „majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu“ v zmysle článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I.[56] Inými slovami, vylúčenie upravené v tomto ustanovení by sa v tomto prípade nemalo uplatniť.

80. Podľa môjho názoru totiž jednak dôraz, ktorý normotvorca Únie kladie v znení článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I na skutočnosť, že služby majú byť poskytnuté „výlučne“ mimo krajiny obvyklého pobytu spotrebiteľa, a jednak vysvetlivky k tomuto ustanoveniu[57] majú zdôrazniť, že dotknuté vylúčenie sa má uplatniť iba v prípade, ak sa vzhľadom na povahu dotknutých služieb *spotrebiteľ musí na účely ich prijatia vydať do zahraničia*. V tomto prípade má zmluva zanedbateľné väzby s krajinou jeho obvyklého pobytu a ďalšie (zjavne) užšie väzby s krajinou, v ktorej sa služby poskytujú.[58] Naopak v prípade služieb poskytovaných na diaľku v krajine obvyklého pobytu spotrebiteľa sú väzby medzi zmluvou a touto krajinou významnejšie a spotrebiteľ môže dôvodne očakávať, že sa uplatní právo tejto krajiny (alebo prinajmenšom jeho kogentné ustanovenia).

81. Tieto úvahy sú podľa môjho názoru plne uplatniteľné na takú vec, o akú ide vo veci samej. Predovšetkým skutočnosť, že rakúski spotrebitelia zaplatili čiastky zodpovedajúce obchodným podielom na poverenícke účty *(Treuhandkonten) v* Rakúsku[59], že TVP prevádza výplaty dividend a ostatné peňažné výhody, ktoré im prináležia, na rakúske účty, že táto spoločnosť plní svoje informačné povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o poverení tým, že im zasiela správy o činnosti fondov

54 V tejto oblasti nemožno argumentovať analogicky judikatúrou Súdneho dvora týkajúcou sa článku 7 ods. 1 písm. b) nariadenia Brusel Ia. Súdny dvor v rámci nej priznáva rozhodujúci význam pre určenie „miesta v členskom štáte, kde sa podľa zmluvy služby poskytli alebo mali poskytnúť“ v zmysle tohto ustanovenia, ustanoveniam zmluvy. Hoci je tento prístup odôvodnený tak s ohľadom na znenie uvedeného ustanovenia, ako aj na cieľ predvídateľnosti sledovaný týmto ustanovením, v rámci článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I je predsa len neprimeraný. Cieľ ochrany sledovaný týmto článkom totiž podľa môjho názoru svedčí v prospech výkladu nezávislého od spôsobu, akým je zmluva sformulovaná.

55 Pozri v tomto zmysle BĚLOHLÁVEK, A. J.: *Rome Convention – Rome I Regulation*, volume 1, Juris, 2010, s. 1167. Podotýkam, že samotná skutočnosť, že podnikateľ „smeroval“ svoju činnosť „na“ krajinu obvyklého pobytu spotrebiteľa, sama osebe nemôže vylúčiť uplatnenie článku 6 ods. 4 nariadenia Rím I. V opačnom prípade by bolo toto ustanovenie zbavené akéhokoľvek potrebného účinku. Ochranné pravidlá stanovené v tomto článku sa totiž v každom prípade uplatňujú iba vtedy, ak je splnená podmienka týkajúca sa „nasmerovanej činnosti“. Skutočnosti preukazujúce, že činnosť podnikateľa „smeruje na“ krajinu obvyklého pobytu spotrebiteľa, ako sú šírenie reklamy alebo uzatvorenie zmluvy v tejto krajine, teda samé osebe nemôžu preukazovať, že spotrebiteľovi sa služby „majú poskytnúť [v tejto krajine]“.

56 Tento výklad je podľa mňa nutný, aj pokiaľ ide o služby poskytované on-line. Pozri v tomto zmysle TANG, Z. S.: *Electronic Consumer Contracts in the Conflict of Laws*. 2. vyd. Hart Publishing, 2015, s. 240 a 241.

57 Pozri bod 74 vyššie.

58 Pokiaľ ide o rovnaký názor, pozri CALLIESS, G.-P.: c. d., s. 148.

59 Otázku, či je TVP zo zákona oprávnená disponovať týmito účtami, nepovažujem za rozhodujúcu.

v Rakúsku a disponuje webovou stránkou pre týchto spotrebiteľov, na ktorej môžu nájsť informácie a hlasovať,[60] zdôrazňuje, že uvedení spotrebitelia prijímajú výsledky služieb poskytovaných spoločnosťou TVP v krajine svojho obvyklého pobytu. V dôsledku toho sa vylúčenie stanovené v článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I nemá podľa môjho názoru uplatniť.

82. Vzhľadom na predchádzajúce skutočnosti navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na tretiu a štvrtú otázku tak, že článok 5 ods. 4 písm. b) Rímskeho dohovoru a článok 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Rím I sa majú vykladať v tom zmysle, že vylúčenie, ktoré stanovujú a ktoré sa vzťahuje na „zmluvu o poskytovaní služieb, ak sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu“, sa neuplatňuje na zmluvu o poverení, v rámci ktorej podnikateľ poskytuje služby spotrebiteľovi v krajine obvyklého pobytu spotrebiteľa na diaľku z územia inej krajiny.

C. O nekalej povahe, v zmysle článku 3 ods. 1 smernice o nekalých podmienkach, doložky o voľbe práva, ktorá určuje, že rozhodným právom je právo sídla podnikateľa (druhá otázka)

83. Vnútroštátny súd sa svojou druhou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 3 ods. 1 smernice o nekalých podmienkach vykladať v tom zmysle, že podmienka zmluvy o poverení uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom týkajúca sa správy podielu v komanditnej spoločnosti, ktorá nebola individuálne dohodnutá a podľa ktorej rozhodným právom je právo členského štátu sídla podnikateľa a tejto spoločnosti, je v zmysle uvedeného ustanovenia nekalá.

84. Ako som už v týchto návrhoch uviedol, rozhodné právo pre zmluvné záväzky, akými sú záväzky vyplývajúce zo sporných zmlúv o poverení, sa podľa môjho názoru musí určiť v súlade s kolíznymi normami stanovenými Rímskym dohovorom a nariadením Rím I, konkrétnejšie v súlade s kolíznymi normami vo veciach spotrebiteľských zmlúv uvedenými v článku 5 tohto dohovoru a v článku 6 tohto nariadenia.

85. Článok 5 ods. 3 Rímskeho dohovoru a článok 6 ods. 1 nariadenia Rím I stanovujú, že spotrebiteľská zmluva sa v zásade spravuje právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu spotrebiteľa. V prejednávanej veci ide teda o rakúske právo.

86. Pripomínam, že sporné zmluvy o poverení však obsahujú doložku o voľbe práva, ktorá určuje, že rozhodným právom je právo sídla spoločnosti TVP a komanditných spoločností, teda nemecké právo. VKI však uvádza, že táto doložka je protiprávna. Táto doložka, podobne ako ostatné zmluvné ustanovenia napadnuté jeho žalobou, je predovšetkým nekalá.

87. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 5 ods. 2 Rímskeho dohovoru a článok 6 ods. 2 nariadenia Rím I v zásade povoľujú takúto doložku o voľbe práva. Podľa týchto ustanovení však takáto voľba nemôže mať za následok pozbavenie spotrebiteľa ochrany, ktorú mu poskytujú ustanovenia, od ktorých sa nemožno odchýliť dohodou (alebo „kogentné ustanovenia“[61]) podľa práva krajiny jeho obvyklého pobytu. V prejednávanej veci teda sporná doložka nemôže brániť spotrebiteľom s bydliskom v Rakúsku (a združeniu VKI v rámci jeho žaloby na zdržanie sa konania) dovolávať sa kogentných ustanovení rakúskeho práva.

88. Súdny dvor pritom v rozsudku VKI/Amazon rozhodol, že podmienka spadajúca do všeobecných obchodných podmienok podnikateľa, ktorá nebola individuálne dohodnutá a podľa ktorej sa na zmluvu uzatvorenú prostredníctvom elektronického obchodu so spotrebiteľom vzťahuje právo členského štátu, v ktorom má tento podnikateľ sídlo, je v zmysle článku 3 ods. 1 smernice o nekalých

60 Rovnako tak ani okolnosť, za predpokladu jej preukázania, že TVP nemá nijakú zmluvnú povinnosť zriadiť túto webovú stránku, nie je podľa mňa rozhodujúca. Táto webová stránka je v každom prípade len jedným z prvkov, ktoré zdôrazňujú, že služby sa poskytujú na diaľku.

61 Pozri v súvislosti s týmto pojmom návrhy, ktoré som predniesol vo veci Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:388, body 99 až 101).

podmienkach nekalá, ak uvedie tohto spotrebiteľa do omylu tým, že vytvorí dojem, že na zmluvu sa vzťahuje iba právo tohto členského štátu, a neinformuje ho o tom, že na základe článku 6 ods. 2 nariadenia Rím I (alebo prípadne článku 5 ods. 2 Rímskeho dohovoru) má takisto k dispozícii ochranu, ktorú mu zaručujú kogentné ustanovenia právneho poriadku krajiny jeho obvyklého pobytu. [62]

89. Podobne ako VKI a Komisia sa domnievam, že táto judikatúra je uplatniteľná vec samu. V tejto súvislosti súhlasím s názorom Komisie, podľa ktorého skutočnosť, že sporné zmluvy o poverení neboli zrejme uzatvorené elektronicky, je irelevantná. Chápem to totiž tak, že doložka o voľbe práva je nekalá z dôvodu, že v rozpore s požiadavkou jasnej a zrozumiteľnej formulácie podľa článku 5 smernice o nekalých podmienkach neinformuje spotrebiteľa o tom, že bez ohľadu na túto voľbu sa môže odvolávať na kogentné ustanovenia práva krajiny svojho obvyklého pobytu. [63] Forma uzatvorenia tejto zmluvy nie je v rámci tohto odôvodnenia relevantná. Rozhodujúca je naopak skutočnosť, že sporná doložka nespĺňa túto požiadavku informovania. [64]

90. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na druhú otázku tak, že článok 3 ods. 1 smernice o nekalých podmienkach sa má vykladať v tom zmysle, že podmienka zmluvy o poverení správou podielu v komanditnej spoločnosti, uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, ktorá nebola individuálne dohodnutá a podľa ktorej rozhodným právom je právo členského štátu sídla podnikateľa a tejto spoločnosti, je v zmysle uvedeného ustanovenia nekalá, ak neinformuje spotrebiteľa o tom, že bez ohľadu na túto voľbu práva sa na neho na základe článku 5 ods. 2 Rímskeho dohovoru alebo článku 6 ods. 2 nariadenia Rím I vzťahuje aj ochrana, ktorú mu poskytujú kogentné ustanovenia práva, ktoré by v prípade neexistencie tejto podmienky bolo rozhodné.

V. Návrh

91. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré položil Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko), takto:

1. Článok 1 ods. 2 písm. e) Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky, otvoreného na podpis v Ríme 19. júna 1980, a článok 1 ods. 2 písm. f) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) sa majú vykladať v tom zmysle, že vylúčenie, ktoré stanovujú a ktoré sa vzťahuje na „otázky upravené právom obchodných spoločností a iných subjektov s právnou subjektivitou alebo bez nej“, sa neuplatňuje na zmluvné záväzky vyplývajúce zo zmluvy o poverení, ktorej predmetom je správa podielu v komanditnej spoločnosti.

2. Článok 5 ods. 4 písm. b) Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky, otvoreného na podpis v Ríme 19. júna 1980, a článok 6 ods. 4 písm. a) nariadenia č. 593/2008 sa majú vykladať v tom zmysle, že vylúčenie, ktoré stanovujú a ktoré sa vzťahuje na „zmluvu o poskytovaní služieb, ak sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu“, sa neuplatňuje na zmluvu o poverení, v rámci ktorej podnikateľ poskytuje služby spotrebiteľovi v krajine obvyklého pobytu spotrebiteľa na diaľku z územia inej krajiny.

62 Pozri rozsudok VKI/Amazon, body 72 až 81.

63 Pozri rozsudok VKI/Amazon, body 68 a 69.

64 Pre ďalšie vysvetlenia pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:388, body 95 až 104), a pre rozbor tejto judikatúry pozri MANKOWSKI, P.: Just how free is a free choice of law in contract in the EU? In: *Journal of Private international Law*. 2017, 13:2, s. 231 – 258, osobitne s. 235 – 241; MÜLLER, M. F.: Amazon and Data Protection Law – The End of the Private/Public Divide in EU conflict of laws? In: *EuCML*. 2016, č. 5, s. 215 a nasl., ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Hogan vo veci Lovasné Tóth (C-34/18, EU:C:2019:245, body 87 až 89 a 95 až 108).

3. Článok 3 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že podmienka zmluvy o poverení správou podielu v komanditnej spoločnosti, uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, ktorá nebola individuálne dohodnutá a podľa ktorej rozhodným právom je právo členského štátu sídla podnikateľa a tejto spoločnosti, je v zmysle uvedeného ustanovenia nekalá, ak neinformuje spotrebiteľa o tom, že bez ohľadu na túto voľbu sa na neho na základe článku 5 ods. 2 Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky, otvoreného na podpis v Ríme 19. júna 1980, alebo článku 6 ods. 2 nariadenia č. 593/2008 vzťahuje aj ochrana, ktorú mu poskytujú kogentné ustanovenia práva, ktoré by v prípade neexistencie tejto podmienky bolo rozhodné.